

कृषक बर्गमा अमेरिकी फौजि किरा ब्यवस्थापन सम्बन्धि सन्देश

- अमेरिकी रैथाने फौजीकीरा अमेरिका देखि अफ्रिका तथा एसिया महादेशका विभिन्न मुलुक हुदै भारत र भारतबाट नेपाल प्रवेश गरेर धेरै जिल्लाहरुमा फैलिएको छ ।
- कर्णाली प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरु: रुकुम, जाजरकोट, सल्यान, सुर्खेत, दैलेखमा यस कीराले मकै वालीमा क्षति पुरयाएको जानकारीमा आएको छ ।
- यस आगन्तुक आक्रमणकारी कीराले मकैको पात, डाँठ, घोगा समेत खाएर वाली नास गर्दछ ।
- मकै वालीमा कीरा देखिनासाथ नियन्त्रण गर्न सकिएन भने मकै बढिसकेपछि कीरा नियन्त्रण गर्न सकिदैन ।
- यस कीराले मकै बाहेक जुनेलो, कोदो, उखु, धान, गहुँ, लगाएतका विभिन्न वालीहरु नोक्सानी पार्ने गरेको पाइएको छ ।
- यो कीराको पुतली एकै रातमा १०० किलोमिटरसम्म उडन सक्ने भएकाले छोटो समयमै धेरै स्थानमा फैलन सक्छ ।
- यसका पुतलीहरु खरानि मिश्रित खैरो रङ्गका हुन्छन् र रातिमा सक्रिय हुन्छन् ।
- भाले पुतलीको अघिल्ला पखेटाको टुप्पोतिर ठुला सेता र बीचतिरको भागमा अण्डाकार हल्का खैरा रङ्गका धब्बाहरु हुन्छन् ।
- पोथी पुतलीले एक रातमा १०० देखि २०० को संख्यामा झुण्डमा फुल पार्छ र तिनलाई पुतलिको पेटमा रहेका कत्ला जस्तो भुवा दलेर छोपेर राख्छ ।
- अण्डाहरु मौसमको अवस्था हेरी ३ देखि ५ दिनमा कोरलिएर साना लार्भाहरु निस्कन्छन् ।
- परिपक्व लार्भेको निधारमा दुई आँखाको बीच भागमा अंग्रेजी अक्षर उल्टो Y जस्तो चिन्ह देखिन्छ । यसको पेटको आठौँ खण्ड (शरिरको पुछार तिर) को माथिल्लो भागमा बर्गाकार रूपमा मिलेर रहेका काला थोप्लाहरु प्रस्ट रूपमा देख्न सकिन्छ ।
- लार्भेको शरिरको माथिल्लो भागमा टाउकोको पछाडि देखि पेटको अन्तिम भागसम्म तीनवटा हल्का पहेला रङ्गका धर्साहरु समानान्तर रूपमा रहेको प्रष्ट देखिन्छन् ।
- यो कीराको लार्भे अवस्थाले मकैको, पात, गुबो, धानचमरा, जुँझा, घोगा, डाँठ समेत क्षति पुरयाउछ ।
- फुलबाट निस्कनेवित्तिकै साना लार्भेहरुले वरिपरिका पातको बाहिरि सतह कोत्रे खान्छ, जसले गर्दा पातमा सिसाको झ्याल जस्ता आकृतिहरु देखिन्छन् ।
- लार्भेहरु बढेपछि अन्य बोटहरुमा फैलिएर कलिलो अवस्थाको मकैको गुबोमा प्वाल पारेर पस्दै खान्छन् । बीरुवा बढ्दैजाँदा पातमा स-साना प्वालहरु परेको देख्न सकिन्छ ।
- कीराको आक्रमण भएको ठाँउमा काठको धुलो जस्तो बिस्टापनि प्रशस्त मात्रामा देखिन्छ ।
- यस कीराको आक्रमण अत्याधिक भएको अवस्थामा मकैमा असिनाबाट भएको क्षती जस्तै पातहरु छिया छिया भएको देखिन्छ ।
- बिरुवा हुर्कदै जाँदा मकैको धानचमरा, जुँझा, घोगामा समेत क्षती पुरयाउछ ।

कालिकोट जिल्लामापनि यस कीराको प्रकोपको संभावनालाई मध्यनजर गरी तपसिल अनुसारका ब्यवस्थापनका उपायहरू अपनाउनुहुन संबन्धित सरोकारवालाहरूमा अनुरोध गरिन्छ :

- खेतबारीमा मकै उम्रे देखि नियमित रूपमा अनुगमन गरी कीराको उपस्थिति र क्षतिको आँकलन गर्ने,
- यसले मकैको घोगा समेतलाई क्षति गर्ने भएकोले मकैको पुरै घोगा छोप्ने जातका उन्नत जातका मकै लगाउने,
- एउटा पकेटमा एउटै जातको र छिटो पाक्ने जातको मकै लगाउने,
- मकैको एकल वाली लगाउनुभन्दा कोशे वाली संग मिश्रित वाली लगाउने,
- बिरुवालाई स्वस्थ र कीराको क्षति सहन सक्ने बनाउन शिफारिस गरिए अनुसार सन्तुलित मलखादको प्रयोग गर्ने,
- मकै रोप्नु अघि इमिडाक्लोरोप्रिड ४८ प्रतिशत एफ.एस. बिषादी ४ मिलि लिटर प्रति कीलोग्राम बीउका दरले बीउ उपचार गरेर लगाउनाले शुरूको ३ हप्तासम्म बिरुवालाई क्षति हुनबाट बचाउन सकिन्छ ।
- निरीक्षणको क्रममा पातको तल्लो सतहमा झुण्डमा पारिएका फुलहरू संकलन गरी नस्ट गर्ने,
- पातमा सेता लाम्चा झिल्लि सहितका प्वालहरू (Papery window) देखा परेमा नीमजन्य बिषादी एजाडिरेक्टिन १५०० पि.पि.एम ५ मिलिलिटर प्रति लिटर पानीमा मिसाई पुरै वोटहरू भिज्नेगरी छर्कने,
- मकैको पातमा लार्भाले क्षति गरेका प्वालहरू तथा गुबोमा क्षतिको लक्षण फेलापरेमा अनिवार्य रूपमा सुरक्षित पहिरन लगाई निम्नानुसारका बिषादीहरू आलो पालो गरी छर्कने:
 - ❖ स्पाइनेटोराम ११.७ एस.सी. १ मिलि लिटर प्रति २ लिटर पानीका दरले वा
 - ❖ इमामेक्टिन बेन्जोएट ५ प्रतिशत एस.जी. १ ग्राम प्रति २.५ लिटर पानीका दरले वा
 - ❖ क्लोरएन्ट्रानिलिप्रोल १८.५ प्रतिशत एस.सी. १ मिलि लिटर प्रति २.५ लिटर पानीका दरले वा
 - ❖ स्पाइनोस्याड ४५ प्रतिशत एस.सी. १ मिलि लिटर प्रति ३ लिटर पानीका दरले मिसाएर छर्ने ।
- लार्भा हुर्केपछि वा मकैको घोगा लाग्न थालेपछि बिषादीको प्रयोग प्रभावकारी नहुने हुदा बिषादी प्रयोग नगर्ने ।
- यो कीरा नयाँ तथा खतरनाक आक्रमणकारी कीरा भएकाले शंका लागेमा तुरुन्त नजिकको पालिकास्थित कृषि विकास शाखा वा जिल्ला स्थित कृषि विकास कार्यालयमा संपर्क गर्नुहुन अनुरोध छ ।
- **स्मरण रहोस्:** कुनैपनि बिषादीको प्रयोग गर्दा सुरक्षात्मक उपायहरू अपनाउने (मास्क, चस्मा, पुरा बाहुला भएको कपडा र जुता लगाउने), पर्खनु पर्ने अवधिको ख्याल गर्ने र जथाभाबि बिषादीको प्रयोग नगर्ने ।

कृषि विकास कार्यालय, कालिकोट